

OCENA TVEGANJ IN TRAJNOSTNA ZAŠČITA KULTURNE
DEDIŠČINE V SPREMINJajoČEM SE OKOLJU

NOVIČNIK ŠT. 4
JANUAR 2019 - JUNIJ 2019

Naravne nesreče in katastrofe predstavljajo veliko tveganje za ohranjanje kulturne dediščine v lokalnem območju. Poleg ogrožanja kulturne dediščine, ki ima kulturno, zgodovinsko in umetniško vrednost, je zaradi naravnih nesreč ogrožena tudi varnost lokalnega prebivalstva, turistov in ostalih obiskovalcev. Naravne nesreče lahko negativno vplivajo na upad turističnega obiska v lokalnem okolju in na lokalno

gospodarstvo. S projektom ProteCHt2save bomo okrepili zasebni in javni sektor ter s tem dosegli omilitev podnebnih sprememb in naravnih nesreč, ki ogrožajo premično in nepremično kulturno dediščino. Projekt se osredotoča na izvedljive in prilagojene rešitve, s pomočjo katerih bo postala kulturna dediščina bolj odporna na pojave, kot so poplave in neurja.

KAJ SE JE DOGAJALO V ZADNJIH MESECIH?

PROJEKTNI SESTANEK V SZCZYRK - POLJSKA

Okrožje Bielski je v sodelovanju z Regionalno razvojno agencijo Bielsko-Biala od 21. do 23. januarja 2019 organiziralo 4. projektni sestanek. Predstavili so rezultate projekta in prihodnje aktivnosti.

Udeleženci so obiskali pilotna območja: Cerkev Povišanja sv. križa iz 16. stoletja v kraju Stara Wies, staro pokopališče in zgodovinsko šolsko zgradbo. Med obiskom je župnijski duhovnik Grzegorz Then predstavil težave zgodovinskih predmetov in nevarnosti, ki jih povzroča močno deževje in posledično ogroža to zgodovinsko območje.

1. SREČANJE LOKALNO FOKUSNE SKUPINE - POLJSKA

7. marca 2019 je Regionalno razvojna agencija Bielsko - Biala organizirala prvo srečanje lokalno fokusne skupine z naslovom »Ocena tveganj in trajnostna zaščita kulturne dediščine v spreminjajočem se okolju«.

Glavne teme srečanja so bile: povečan problem izliva deževnice, ki je posledica hitre urbanizacije; obstoječi predpisi za varovanje in zaščito zgodovinskih zgradb; dobre prakse ohranjanja zgodovinskih območji v regiji in najsodobnejše prenovne zgradb.

Udeleženci so govorili o najprimernejših načinih vzdrževanja in o zaščiti območji kulturne dediščine. Analizirali so grožnje in podali razloge zakaj je potrebno kulturno dediščino varovati. Kulturna dediščina se mora ohranjati, ker se s tem krepi in vzdržuje identiteta naroda. Kot zgodovinski dokaz je podpora izobraževanju, je estetskega in ustvarjalnega pomena.

Kot glavne grožnje so sodelujoči izpostavili arhitekturne modne trende, pomankanje sredstev in visoke zahteve uradnikov, ki se ukvarjajo z zgodovinskim ohranjanjem. Potrebno je povečati strokovno znanje glede ohranjanja kulturne dediščine. Zaščita kulturne dediščine mora biti poenostavljena in v okviru člankov in drugih medijskih platform razumljiva splošni javnosti.

DELAVNICA NA TEMO VZAJEMNEGA BOGATENJA IN ZAŠČITE KULTURNE DEDIŠČINE - DUNAJ

Dogodek je potekal od 2. do 3. aprila 2019 in je vključeval obravnavane teme in izzive v okviru projektov Interreg Srednja Evropa. Skupno sodelovanje prispeva k boljšemu prostoru za življenje in delo v Srednji Evropi. Glavni namen vzajemnega bogatenja in sodelovanja je koordinacija in boljša izmenjava izsledkov in rezultatov med projekti. Alessandra Bonazza je s plakatom predstavila projekt ProteCHt2save.

PRVA LOKALNO FOKUSNA SKUPINA - PRAGA/TROJA, ČEŠKA

ITAM je 7. maja skupaj z Občino Praga organiziral prvo lokalno fokusno skupino. Dogodek se je odvijal v stavbi Stare šole, v okrožju Troja. Potekal je v dveh delih. Prvi del je bil namenjen razširjanju rezultatov in predstavitvi projekta lokalnim deležnikom (politikom, upraviteljem v kriznih situacijah idr.). Drugi del je bil odprt za javnost. Udeleženci so obiskali zgodovinski mlin v Troji, ki ga ogrožajo poplave. Dogodek so organizatorji izkoristili tudi za krepitev nadaljnjega sodelovanja in obvestili vse sodelujoče o prihajajoči mednarodni konferenci projekta.

1. LOKALNO FOKUSNA SKUPINA - KAŠTEL SUĆURAC, HRVATSKA

V Škofovski palači v Kaštelu Sućurac je 10. maja 2019 potekala prva lokalno fokusna skupina. Namen lokalno fokusnih skupin je vključevanje glavnih deležnikov javnega, privatnega in civilnega sektorja in zbiranje podatkov iz terena, ki pripomorejo k oblikovanju načrtanih dokumentov znotraj projekta.

Dogodek se je odvijal v zgodovinski stavbi, ki leži na pilotnem območju in jo ogroža morska plima. Stavbo trenutno uporablja muzej Kaštela.

Predstavniki lokalnih in regionalnih skupin, politiki in reševalci iz kriznih situacijah so se seznanili z izvedenimi in prihodnjimi aktivnostmi projekta in z rezultati, s pomočjo katerih bo Kaštela izboljšala možnosti za trajnostno uporabo kulturne dediščine - razvoj, testiranje, inovativna orodja upravljanja za zaščito in zmanjšanje vpliva škodljivih vremenskih razmer.

Med razpravo je bila omenjena možnost skupnega sodelovanja za zaščite kulturne dediščine. Srečanja so se udeležili predstavniki iz Univerze v Splitu, Fakultete za gradbeništvo, predstavniki upravnega odbora za prostorsko urejanje mesta Kaštela, predstavniki civilnih društev in gasilci.

Razprava je imela štiri tematske sklope:

1. **NAJBOLJ OGROŽENI OBJEKTI KULTURNE DEDIŠČINE V MESTU KAŠTELA**
2. **TEORIJA IN PRAKSA**
3. **PRIMERI DOBRIH PRAKS**
4. **REŠITVE ZA UPRAVLJANJE KULTURNE DEDIŠČINE V KRIZNIH SITUACIJAH**

Pri načrtovanju ukrepov prihaja do problemov zaradi nedoslednosti in neskladnosti med javnimi oblastmi in drugimi deležniki na lokalnem nivoju in med lokalnimi, regionalnimi in nacionalnimi organi upravljanja.

2. MEDNARODNA KONFERENCA PROJEKTA PROTECHT2SAVE - PRAGA

Mednarodna konferenca, ki je bila organizirana v okviru projekta Interreg Srednja Evropa ProteCHt2save projekta je potekala 27. junija 2019 v Pragi.

Glavna tema konference je bila » Upravljanje z zaščito kulturne dediščine v spreminjajočem se okolju« (D.C.3.2), s posebnim poudarkom na izzivih, ki jih povzročajo podnebne spremembe pri kriznem upravljanju in zaščiti češke kulturne dediščine.

Konferenco so odprli docent dr. Stanislav Pospíšil, direktor ITAM CAS-a in docent inž. arh. Petr Hlavaček, podžupan Prage.

Konferenca je potekala v Občinski hiši, v zgodovinski konferenčni dvorani v centru Prage. Zgodovinski center Prage je zaščiten s strani organizacije UNESCO kot kulturna dediščina. Center Prage ogrožajo negativni vplivi podnebnih sprememb - poplavljanje reke Voltave, ki teče čez mesto.

Po zaključku konference je sledil strokovni obisk Troje, kjer so bili prikazani sprejeti intervencijski ukrepi po poplavih.

Potekala so tri tematska strokovna zasedanja z lokalnimi in mednarodnimi gosti:

I. PROTECHT2SAVE - REZULTATI

Posvečeno širjenju rezultatov in razpravi glede zadnjih projektnih izsledkov. Določitev ocene tveganja z uporabo GIS orodja, evakuacijski načrti in strategije pripravljenosti in predstavitev pilotnega območja Troja.

II. UPRAVLJANJE S KULTURNO DEDIŠČINO V SPREMINJAJOČEM SE OKOLJU - RAZISKOVALNI PROJEKTI V IZVAJANJU:

Posvečeno predstavitvi ugotovitev in razpravi o projektih v izvajanju, ki se ukvarjajo s kriznim upravljanjem kot so RAINMAN, RainBO in CHEERS.

III. UPRAVLJANJE S KULTURNO DEDIŠČINO V SPREMINJAJOČEM SE OKOLJU - ŠTUDIJE PRIMEROV

Osredotočenost na študije primerov in izkušnje pridobljene iz Češke, še posebej iz Prage.

Na konferenci je bila izpostavljena pomembnost poglobljenega raziskovanja v smeri razumevanja vplivov, ki jih predstavljajo podnebne spremembe za zaščito kulturne dediščine in pomembnost oblikovanja strategij odpornosti za izvajanje trajnostnega kriznega upravljanja.

Dogodek je prispeval k krepitvi lokalne in med-regijske mreže deležnikov in tudi k ustvarjanju novih partnerskih odnosov.

IZSLEDKI: ORODJE ZA PODPORO PRI OCENJEVANJU RANLJIVOSTI

Delovni paket WPT2 (ITAM) *Ranljivost kulturne dediščine v kriznih situacijah*, se osredotoča na zaščito predmetov kulturne dediščine z oblikovanjem primerne strategije odpornosti.

Aktivnost A.T2.1 izpostavlja kritične elemente, kjer lahko izboljšamo odpornost in krizno upravljanje kulturne dediščine, ki je izpostavljena ekstremnim razmeram.

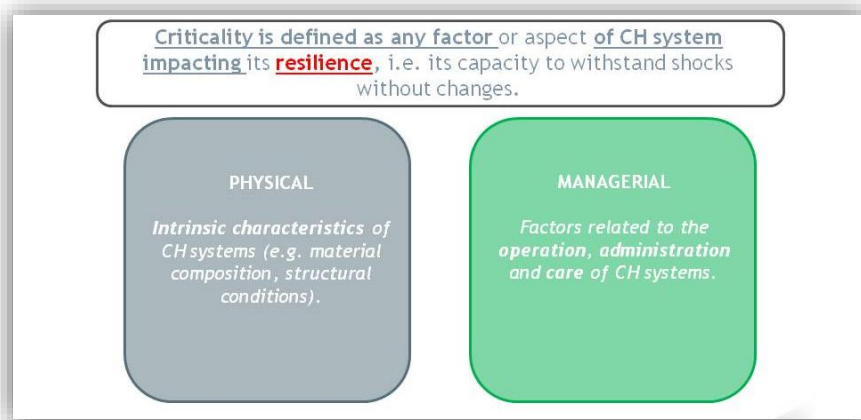
Proces ocene ranljivosti mora biti dostopen za različne uporabnike, ki prihajajo iz strokovnih in nestrokovnih skupin. Njegovo pojmovanje se vrti okoli glavne teme projekta, ki je odpornost.

Določeni sta bili dve glavni kategoriji kritičnosti.

- I. **Fizične kritične točke** : notranje značilnosti sistema kulturne dediščine kot so materialna sestava artefakta ali pa strukturni pogoji stavbe.

- II. **Kritični elementi upravljanja** : Dejavniki, ki jih lahko spremenimo s pravilno izvedbo postopkov.

Eden izmed glavnih rezultatov delovnega paketa WPT2 je orodje za podporo pri odločanju (DST), ki je namenjeno uskladitvi podatkov, ki se nanašajo na ranljivost kulturne dediščine.

Namen DST-ja je izpostaviti točke in elemente kritičnosti, ki jih je potrebno obravnavati v procesu odločanja. Navodila so namenjena različnim deležnikom, še posebej pa upraviteljem in pomagajo pri začetnem ocenjevanju ranljivosti predmetov kulturne dediščine.

Vključeni so samo tisti elementi kritičnosti, ki so značilni za Srednjo Evropo:

	KRITIČNI UPRAVLJANJA ELEMENTI	FIZIČNE KRITIČNE TOČKE
1.	Informacije o predmetih kulturne dediščine	Poplave
2.	Financiranje	Požar zaradi suše
3.	Znanje in osveščenost	Veter
4.	Načrtovanje zaščite kulturne dediščine	Hudo deževje
5.	Predpisi	

DST je zajet v preprostem priročniku z vključenimi tabelami za vsako kritično točko in je vključen kot aneks ciljnemu dokumentu D.T2.1.3 (<https://www.interreg-central.eu>).

stopnja	tip	ranljivost za poplave	primeri	preventivni ukrepi in prioritete
Pop0	Strukture in objekti, odporni proti poplavam	Med poplavo in po njej ni vidnih strukturnih ali materialnih poškodb. Tipični vplivi: voda in visoka vlaga v materialih in strukturah, blato, okužba z mikroorganizmi, vrata, sneta s tečajev in podobno.	Robustni objekti iz voodpornih materialov (npr. granit ali podoben kamen, kovine, beton).	Trdi ukrepi niso potrebni, le priporočila za čiščenje in sušenje po poplavi
Pop1	Strukture iz materialov z visoko volumetrično spremembo zaradi vlage	Škoda, povezana z volumetričnimi spremembami - ponavadi nepovratna - sprememba oblike, razpoke in odstopanja. Širjenje vlage lahko povzroči poškodbe zidov - nastanek razpok ali celo premikanje konstrukcijskih delov. Ukrivljanje lesenih tal. Ni nevarne izgube stabilnosti ali zmanjšanja nosilnosti.	i) lesene konstrukcije in elementi, ii) kombinirane konstrukcije iz materialov z različnim razširjanjem zaradi vlage, iii) nekatere zemljine	Preprečevanje stika z vodo (npr. plastični ovoji, zaščitne plasti), ustvarjanje dilatacijskih razmikov med lesom in zidom; evakuacija premičnih predmetov.
Pop2	Strukture iz materialov, ki zaradi vlage izgubljajo svojo moč	Materiali, ki se hitro razgrajujejo in izgubljajo svoje mehanske lastnosti zaradi visoke vlage ali nasičenosti z vodo, ki povzročajo znatno zmanjšanje nosilnosti konstrukcijskih elementov ali podtal in lahko povzročijo usodne poškodbe med poplavo ali po njej.	i) suhi opečnati zidovi, ii) zidovi iz žganih opek ali nekaterih občutljivih kamnov (peščenjaka) z glinenimi maltami (z nizko vsebnostjo apna ali cementa), iii) strukture iz razpadajočega lesa, iv) drobnozrnata podtla.	Kritični strukturni elementi zahtevajo oceno njihove nosilnosti s strani strokovnjakov; strukture običajno potrebujejočasne podpore ali stalno ojačitev pred poplavami.
Pop3	Strukture, ki so občutljive za delne poškodbe zaradi poplav	Objekti so zelo občutljivi za poškodbe. Delna izguba kulturne dediščine je posledica delovanja vode.	i) deli lesa, ki se lahko dvignejo ali odplavajo, ii) deli večjih mostov, predvsem parapetni zidovi ali pomoli, iii) pločniki	Redni pregledi in popravilo ugotovljenih pomanjkljivosti; Zagotavljanječasne ojačitve in dodatne podpore; Sprejetje ukrepov za zmanjšanje bremen (razstavljanje parapetnih zidov na mostovih, omogočanje odprtin za uravnavanje pritiska vode; izboljšanje sidranja občutljivih konstrukcijskih delov; odstranitev plavajočih predmetov in "jezov" iz vodnega toka.
Pop4	Strukture in elementi, izpostavljeni kolapsu ali premiku zaradi poplav	Nenadna poškodba in celoten kolaps elementov zaradi statičnega in / ali dinamičnega delovanja vode.	i) majhni mostovi in prehodi, ii) prostostoječi zidovi, iii) lahki, neprimerno zasidrani objekti npr. poletne hiše, iv) majhni jezovi.	

Please fill in the record data:

RECORD NAME: Bezdez castle	Date inspection: 12/03/2018
Address: Czech Republic	Name reporter: RC
☐ Moveable asset	☒ Immoveable asset
Description: 14th century church. Redundant in 1970s. Managed by FFC charity.	

Please insert pictures below (if available):

PICS:

SUMMARY OF REPORTED CRITICALITIES
DO NOT FILL IN this field
<i>This field is automatically filled in following the selection of managerial and physical criticalities</i>
MANAGERIAL CRITICALITIES
MC1. Information concerning CH object:
MF2 - Only partial, not up-to-date or incomplete information exists
MC2. Funding availability and accessibility:
FRB3 - No funds available
MC3. Knowledge and awareness:
KA0 - Knowledge and awareness are ensured
MC4. CH protection planning:
PP3 - No resilience and risk management plan
MC5. Policy and regulation:
Reg2 - Problems with responsibilities
PHYSICAL CRITICALITIES
PC1. Flood:
Select flood rank:
PC2. Fire due to drought:
Select fire rank:
PC3. Wind:
W1 - Vibration prone elements and structures
PC.4 Heavy rain:
R2 - Structures and elements exposed to rain and/or heavy rainwater runoff

DST služi kot referenčno orodje z možnimi omejitvami uporabe.

DELOVNI PAKET 3 IN 4

Znotraj delovnega paketa 3, ki se osredotoča na pripravo in izvedbo načrtov za zaščito kulturne dediščine so bili doseženi štirje cilji.

Narejena je bila SWOT analiza že obstoječih načrtov za upravljanja kulturne dediščine v kriznih situacijah.

Prednosti v vseh partnerskih državah so dobri sistemi civilne zaščite in krizno planiranje v primeru naravnih nesrečah in tistih, ki jih povzroči človek. Pomanjkljivosti so prisotne v večini partnerskih držav v povezavi s pripravljalnimi ukrepi, ki niso nikjer obvezni. Pripravljalni ukrepi so tako v večji meri odvisni od lastnikov in kustosov kulturne dediščine in prepuščeni volji posameznikov.

Kot glavne priložnosti je treba izpostaviti dobro vzpostavljene sisteme civilne zaščite, največja grožnja pa izhaja iz vidika komunikacije. Nedvomno se najprej rešuje človeška življenje, ampak bolj mora biti poudarjena tudi pomembnost reševanja kulturne dediščine, saj kulturna dediščina definira družbo vsake države.

Na podlagi SWOT analize je bila pripravljena nadnacionalna strategija in izvedljivi pripravljalnimi ukrepi za sedem pilotnih območji: i) Poplave (Češka, Avstrija, Madžarska); II) Požar zaradi suše (Avstrija, Hrvaška); iii) hudo deževje (Italija, Hrvaška, Slovenija, Poljska).

Strategije za pilotna območja bodo testirane znotraj delovnega paketa 4, ki se je pričel izvajati junija 2019.

Rezultati pridobljeni iz posameznih pilotnih območji bodo ovrednoteni v sodelovanju s partnerji in analizo izkušenj in pridobljenimi znanji iz pilotnih območji. Ugotovitve bodo namenjene izdelavi nadsacionalnih priporočil glede ukrepov za nadaljnjo izboljšavo in za končno sprejetje kriznih načrtov, njihovo uvedbo in prenos na druge regije v Srednji Evropi in širše.

Vseh sedem držav bo pripravilo Memorandum o soglasju glede upravljanja v primeru nesreč, medsebojne pomoči in podpore. Priporočila za reševalce bodo v pomoč reševalcem in osebju. Vključevala bodo napotke ravnanja z materiali in postopke evakuacije.

Smernice namenjene skupinam za reševanje kulturne dediščine se bodo izvajale v vsaki partnerski državi.

Z namenom povečanja ozaveščenosti splošne javnosti in za usposabljanje skupin se pripravlja video igra, ki bo na voljo za uporabo na mobilnih telefonih. Igralec bo izoblikoval skupino za reševanje kulturne dediščine in se tekom igre spopadal z različnimi izzivi, da zaščiti in reši pomembne predmete kulturne dediščine, ki jih ogroža poplava. Za več informacij: <http://www.vltavarising.com/>

PRIHODNJI DOGODKI

SODELOVANJE MED POLETNO UNIVERZO ZA ZAŠČITO KULTURNE LASTNINE IN ENVIMATOM 2019 -AVSTRIJA

Vsakoletna Poletna univerza za zaščito kulturne lastnine bo letos potekala skupaj z Mednarodno poletno šolo ENVIMAT na Dunajski univerzi Krems od 8. do 13. julija 2019.

Klimatske spremembe in kulturna krajina, VFR

Enotedenski program bo temeljil na najnovejših raziskavah in projektih financiranih s strani EU, ki se ukvarjajo s podnebnimi spremembami in ocenami tveganj za naravno in kulturno dediščino.

Testiranje pilotnega območja v Avstriji

V srednjeveškem mestu Stein bo 12. julija 2019 potekalo testiranje pilotnega območja. Stein je del občine Krems, ki ga ogrožajo poplave reke Donave.

NASLEDNJA SREČANJA LOKALNO FOKUSNIH SKUPIN

AVSTRIJA - 3. LFS (DUK) 12. september 2019 (18:00-19:30), 13. september 2019 (10:00-12:00)

Tema: Varovanje kulturne dediščine pred vodo in ognjem

Dogodek: Srečanje Poletne univerze za zaščito kulturne lastnine in Mednarodno poletno šolo ENVIMAT 2019

ITALIJA- 2. LFS (MUF & CNR-ISAC) 18. september 2019 - 14.30 - 18.00

Tema: Analiza ranljivosti kulturne dediščine

Dogodek: FERRARA FIERE - Muzej restavratorstva in mednarodni sejem kulture XXVI

POLJSKA - 2nd LFS (BBD) - 30. september 2019 - skupaj z evakuacijsko vajo

POLJSKA - 2nd LFS (ARRSA) - konec novembra, začetek decembra 2019

Osnovne informacije o projektu ProteCHt2save

Trajanje projekta: 01.07.2017 - 30.06.2020

Proračun projekta: 2,150,549 €

ERDF financiranje: 1,787,110 €

Spletna stran: <http://www.interreg-central.eu/Content.Node/ProteCHt2save.html>

VODILNI PARTNER

Inštitut za atmosferske vode in
podnebje – Nacionalni
raziskovalni svet

PROJEKTNI PARTNERJI

Inštitut za teoretično in uporabno
mehaniko Češke akademije
znanosti

Univerza za kontinuirano
izobraževanje Kreams – Donavska
univerza Kreams

Okrožje Bielsko-Biala

Regionalna razvojna agencija
Bielsko-Biala

Občina Ferrara

Mestno okrožje Praga – Troja

Okrožje Baranya

Mesto Kaštela

Občina Kočevje

